

Postoje českých občanů k manželství a rodině – prosinec 2013

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v13-12</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>2. – 9. 12. 2013</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>987</i>
Počet tazatelů:	<i>255</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.61</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. ledna 2014</i>
Zpracoval:	<i>Naděžda Čadová</i>

V rámci svého prosincového šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., zkoumalo postoje českých občanů k manželství a rodině. Konkrétně byla zjišťována míra souhlasu či nesouhlasu s 16 různými výroky o partnerském soužití a rodičovství.¹

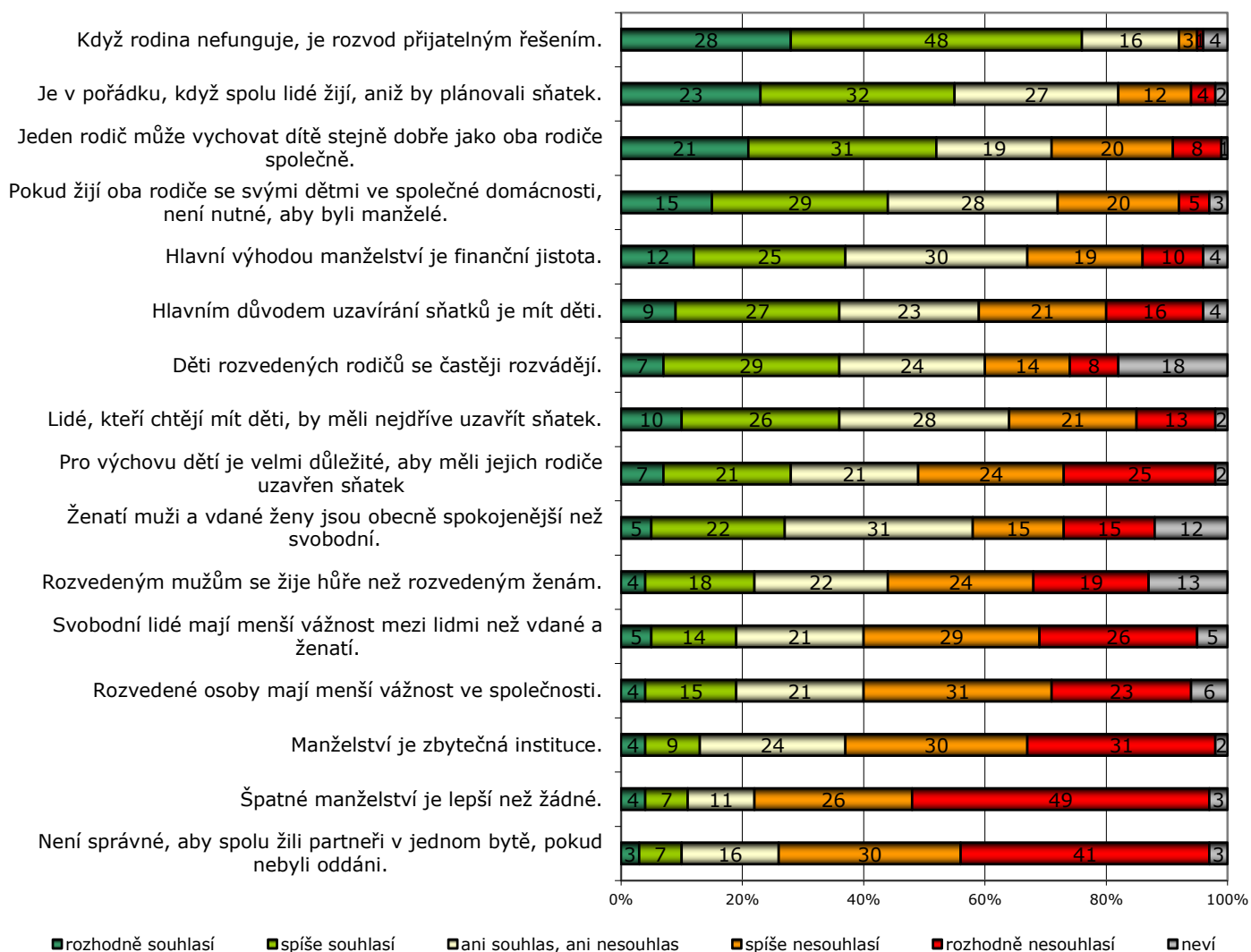
Největší míra souhlasu byla zaznamenána u výroku „Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením“, s nímž souhlasily tři čtvrtiny dotázaných (76 %). Nadpoloviční většina obyvatel České republiky (55 %) se dále domnívá, že je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek. Většinovou podporu získal také názor, že jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně (souhlas vyjádřilo 52 % oslovených). Převahu souhlasných odpovědí nad podílem nesouhlasu jsme zaznamenali také s tím, že pokud mají rodiče společnou domácnost, není nutné, aby byli manželé (44 % souhlasících : 25 % nesouhlasících). Rovněž tak relativní většina lidí vidí hlavní výhodu manželství ve finanční jistotě, avšak v tomto případě byla převaha souhlasných odpovědí nad nesouhlasnými už méně výrazná (37 % souhlasících : 29 % nesouhlasících). Převažující podíl souhlasících jsme zaznamenali také s výrokem, že děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí, když souhlas vyjádřilo 36 % respondentů, nesouhlas 22 %. Téměř pětina oslovených (18 %) ale nebyla schopná výrok posoudit a zvolila proto odpověď „nevím“.

¹ Znění otázky: „Do jaké míry souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícími výroky?“ Výroky viz graf 1.

Téměř vyrovnaný podíl souhlasících a nesouhlasících jsme zaznamenali u výroků, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti (36 % souhlasících : 37 % nesouhlasících), že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek (36 % souhlasících : 34 % nesouhlasících) a u výroku, že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní (27 % souhlasících : 30 % nesouhlasících).

U všech dalších předkládaných výroků převážil podíl nesouhlasících. Polovina českých občanů (49 %) se nedomnívá, že pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek, více než čtvrtina zastává názor opačný (28 %). Více než dvě pětiny respondentů (43 %) nevěří, že by se rozvedeným mužům žilo hůře než rozvedeným ženám, opačné stanovisko zaujala pětina oslovených (22 %). Nadpoloviční většina českých občanů si také nemyslí, že by svobodní či rozvedení lidé měli ve společnosti menší vážnost (nesouhlas vyjádřilo 55, respektive 54 % dotázaných). Pouze o málo více než desetina českých občanů se pak domnívá, že manželství je zbytečná instituce (13 %), nebo že špatné manželství je lepší než žádné (11 %). Sedm z deseti respondentů (71 %) neshledává nic špatného na tom, pokud spolu žijí partneři v jednom bytě, i když nebyli oddáni, pouze desetina Čechů (10 %) s takovým soužitím nesouhlasí.

Graf 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o partnerství a rodičovství (v %)

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre souhlasných odpovědí.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 12. 2013, 987 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Postoje českých občanů k manželství a rodině vykazují zřetelné diference podle pohlaví, věku, vzdělání, náboženského vyznání a rodinného stavu respondentů. Ženy v porovnání s muži častěji uváděly, že hlavní výhodou manželství je finanční jistota, že svobodní lidé mají ve společnosti menší vážnost a že nesezdání lidé by spolu neměli žít. Muži naopak o něco častěji věřili, že rozvedeným mužům se žije hůře než rozvedeným ženám.

Výrazné rozdíly v názorech na manželství a rodinný život panovaly mezi respondenty různého věku, výrazně odlišné názory pak projevovali zejména dotázaní starší 60 let. Ti se častěji než respondenti z ostatních věkových kategorií domnívali, že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek, že svobodní i rozvedení lidé mají ve společnosti menší vážnost, že není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni, že sňatek rodičů je důležitý pro výchovu dětí, že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti a že děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí. Mladí lidé ve věku 15 až 19 let u většiny výroků častěji připustili, že v otázkách týkajících se manželství zatím nemají jasno a proto volili odpověď „nevím“.

Lidé, kteří se nehlásí k žádné církvi nebo náboženskému společenství, častěji vyjádřili souhlas s tím, že jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně, že je v pořádku, pokud spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek, že pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé a že manželství je zbytečná instituce. Naopak lidé, kteří se hlásí k římskokatolickému náboženskému vyznání, se obecně častěji přikláněli k výročkům, zdůrazňujícím důležitost manželství pro partnerský život i výchovu dětí. Častěji tedy uváděli, že není správné, aby spolu žili partneři v jenom bytě, pokud nebyli oddáni, že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek, že pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti, že špatné manželství je lepší než žádné, že svobodní a rozvedení lidé mají ve společnosti menší vážnost a že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní.

Šetření také ukázalo na poměrně značné rozdíly v názorech respondentů s různým rodinným stavem. Lidé, kteří jsou svobodní, častěji uváděli, že podle jejich názoru může jeden rodič vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně, že je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek, stejně jako v situaci, kdy žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, že není nutné, aby plánovali sňatek. Svobodní lidé také častěji uváděli, že když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením a že manželství je podle jejich názoru zbytečná instituce.

Vdané ženy a ženatí muži se naopak významně častěji přiklonili k tomu, že lidé, kteří chtějí mít děti, by nejprve měli uzavřít sňatek, že pro výchovu dětí je důležitý sňatek rodičů a že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější. Rozvedení lidé pak častěji vyjadřovali souhlas s výrokem, že rozvod je přijatelným řešením, pokud rodina nefunguje. Skupinu vdovců a vdov tvořili z velké části respondenti starší 60 let a podobně jako lidé z této věkové kategorie se častěji přikláněli k výročkům zdůrazňujícím důležitost manželství pro rodinný život.

Rozdíly mezi respondenty s různým stupněm dosaženého vzdělání nebyly tak výrazné jako v případě pohlaví, věku, rodinného stavu a náboženského vyznání. Přesto můžeme konstatovat, že dotázaní s vysokoškolským vzděláním častěji souhlasili s tím, že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek a že děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí. Dotázaní se základním vzděláním se naopak častěji přiklonili k tomu, že není správné, aby partneři spolu žili v jednom bytě, pokud nebyli oddáni, že sňatek

rodičů je pro výchovu dětí velmi důležitý, že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní a že špatné manželství je lepší než žádné.

Tabulka 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o partnerství a rodičovství – časové srovnání

	2003	2005	2006	2007	2009	2010	2011	2013
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením.	-	-	-	-	-	-	76/4	76/4
Je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek.	46/20	40/22	42/19	43/17	49/17	55/15	52/16	55/16
Jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně.	-	-	-	-	-	45/31	46/32	52/28
Pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé.	31/36	28/37	32/35	33/32	38/30	46/26	43/26	44/25
Hlavní výhodou manželství je finanční jistota.	-	-	-	-	-	41/29	41/28	37/29
Hlavním důvodem uzavírání sňatků je mít děti.	-	-	-	-	-	32/36	35/37	36/37
Děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí.	-	-	-	-	-	-	34/22	36/22
Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek.	59/18	58/16	47/23	45/22	42/27	40/34	32/37	36/34
Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.	52/24	50/27	44/31	41/31	36/38	31/45	29/46	28/49
Ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní.	43/19	42/18	41/20	38/21	33/28	30/28	26/31	27/30
Rozvedeným mužům se žije hůře než rozvedeným ženám.	-	-	-	-	-	-	22/42	22/43
Svobodní lidé mají menší vážnost mezi lidmi než vdané a ženatí.	19/52	17/54	20/54	20/50	18/53	26/48	21/52	19/55
Rozvedené osoby mají menší vážnost ve společnosti.	-	-	-	-	-	-	20/50	19/54
Manželství je zbytečná instituce.	6/68	6/70	9/69	9/61	10/61	14/55	14/55	13/61
Špatné manželství je lepší než žádné.	5/77	6/78	6/79	6/81	5/80	11/76	12/73	11/75
Není správné, aby spolu žili partneři v jednom bytě, pokud nebyli oddáni.	16/51	13/54	10/63	9/62	11/64	11/68	10/71	10/71

Pozn.: +/- znamená součet položek „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“/„rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % v buňkách tvoří odpovědi „ani souhlas ani nesouhlas“ a „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Názory českých občanů na manželství a rodinný život se od roku 2011, kdy byla tato otázka v šetření CVVM položena naposledy nijak dramaticky neproměnily. V porovnání s lety 2010 a 2011 vzrostl podíl lidí, kteří se domnívají, že jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně (od roku 2011 vzrostl podíl dotázaných souhlasících s tímto výrokiem o 6 procentních bodů). Mírně ale také přibýlo těch, kteří věří, že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek (nárůst o 4 procentní body). V české společnosti naopak od posledního šetření mírně oslabil názor, že hlavní výhodou manželství je finanční jistota (pokles o 4 procentní body).

Pokud se zaměříme na delší časové srovnání, tedy na otázky, které jsou v našich výzkumech pokládány pravidelně už od roku 2003, pak můžeme konstatovat, že česká společnost je v současnosti tolerantnější k soužití partnerů, kteří neuzavřeli sňatek. Od roku 2003 o 13 procentních bodů vzrostl podíl dotázaných, kteří se domnívají, že pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé, a o

9 procentních bodů více dotázaných než v roce 2003 uvedlo, že je v pořádku, pokud spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek.

Výrazný pokles podílu souhlasících jsme naopak zaznamenali u výroku, že pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek (od roku 2003 poklesl podíl souhlasících o 24 procentních bodů), že lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek (pokles souhlasících o 23 procentních bodů) a že ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní (pokles souhlasících o 16 procentních bodů)